

proponit 1° S. Scriptura; et quidem *particulare*: *In fine hominis denudatio operum illius. Eccli. xi, 29. Post hoc autem iudicium. Hebr. ix, 27. Universale verò: Venit hora, in qua omnes qui in monumentis sunt, audient vocem Filii Dei, et procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vitæ: qui verò mala egerunt, in resurrectionem iudicii. Joan. v, 28. Et hoc idem iudicium minutatim describitur Matth. xxiv, 27, etc. Cùm ergò in hoc iudicio operum omnium nostrorum strictissima ratio reddenda sit et tempus illius nos lateat, seriò meditandum est quomodo christiana vita ita instituat, ut hanc rationem iudici suo quis reddere possit. — Ita 2° monent PP.: S. Hieronymus: « Ego cunctis peccatorum sordibus inquinatus, diebus ac noctibus operior cum tremore, reddere novissimum quadrantem. » *Ep. v, ad Florent.* « Igitur sive leges, sive dormies, sive scribes, sive vigilabis, Amos tibi semper buccina in auribus sonet et Apostoli, qui hunc horrendum diem impiis et peccatoribus prævidere meruerunt; » *Regul. Monach. ex S. Hier. collectâ.* « Semper tuba illa terribilis vestris perstrepat auribus: *Surgite, mortui, venite ad iudicium,* » c. 30. S. Gregorius: « Illum ergo diem, fratres charissimi, totâ intentione cogitate, vitam corrigite, mores mutate, mala tentantia resistendo vincite, perpetrata autem fletibus punite. Adventum namque æterni iudicis tantò securiores quandoque videbitis, quantò nunc distractionem illius timendo prævenitis. » *Hom. i, in Evang.* — 3° Ratio est: meditatio mortis est utilissima et christiano necessaria: ergo multò magis meditatio iudicii, quia mors potissimum, propter iudicium eam subsequens, metuenda est, cùm iudicium, teste Carthusiano, multò terribilius sit ipsâ morte corporali et temporali, imò et pœnis inferni ad tempus juxta illud: *Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, et abscondas me, donec pertranseat furor tuus?* *Job. xiv, 13.* Deinde assidua iudicii memoria, uti notat S. Thomas: « Avertit hominem ab electione peccati, quia habet justitiam cum misericordiâ: et per spem, quæ consurgit ex consideratione misericordiæ remittentis peccata et præmiantis bona: et hoc tollitur per desperationem. » 2, 2, q. 12,*

a. 2. Nam solus ille desperat, qui vel non credit futurum iudicium, vel de illo non cogitat ne timore compungatur; cùm, e contra, credenti et cogitanti, timor ad christianè vivendum, facto recurso ad Deum, consequenter etiam ad sperandum, magnus stimulus sit.

QUOMODO IUDICIUM MEDITANDUM.

SCHOLIUM. Ut meditatio iudicii eò vividior sit, juvat ejus etiam circumstantias bene considerare, quarum 1° est *locus*, qui pro iudicio particulari est ille ubi unusquisque moritur: scilicet ibi ubi naufragus in mari perit, viator a prædone, duellans ab adversario, miles ab hoste, alius a fulmine, occiduntur, ibidem a Deo ubique præsentè judicantur. Ibi in tuo lecto, in quo ad delicias et fortè nefandas decumbis, ibidem citò jacebis cadaver et judicaberis. Proh Deum immortalem! quid cogitamus, quando summum hoc animæ nostræ negotium non seriò recogitamus! — 2° *Tempus* iudicii, quod erit in ipso instanti quo incipit verificari quòd anima non sit amplius unita corpori, ubi homo non amplius est in viâ, nec mereri, nec demereri potest: unde visiones iudicii subinde habitæ ante mortem non sunt de iudicio tunc facto, sed imminente et figurato per propriam visionem viatorum; idque vel ex nutu Dei, ad morientis profectum, vel ope diaboli, ut illum in desperationem inducat: sicuti et visiones habitæ de iudicio alterius non sunt de iudicio quod tunc fit, sed quod priùs in momento factum est; 3° Quando Patres et Ascetæ figurant iudicium adinstar humanorum iudiciorum terribilium, hoc faciunt pro captu nostro, non quòd sic omnino fiat, sed modo altiori, nobis pro nunc imperceptibili; scilicet per visionem intellectualem animæ infusam, quâ se, omnesque totius vitæ suæ cogitationes, verba et opera, suumque iudicem videat (quo modo etiam hæc visio ad SS. Deiparam, S. Michaelem et S. Angelum custodem extendi potest), et pronuntiatam per locutionem spiritualem sententiam percipiat. Ubi tamen ulterius notat P. Reguera *Theol. Myst.*, t. 1, p. 438, quòd iudex ille qui ante adventum Christi fuit Deus ut præcisè Deus, jam etiam ut homo sit; et quamvis in iudicio particulari, uti opinari licet, Christus ut homo non veniat personaliter et sensibiliter ad singulos iudicandos, venit tamen, quatenus prædictâ visione intellectuali, non quidem faciali propriâ beatorum, sed aliâ quâdam sublimi, qualis subinde in viâ communicatur, detegitur reo præsentissimus iudex, ut Deus quidem, tanquam reipsa præsens, ut homo verò, quatenus præ-

sentatur, quasi præsens ille ipse, qui est ad dexteram Patris. — 4° Judicium hoc particulare in uno momento fiet, modo sublimiori et terribiliori quo a nobis nunc cogitari potest : quia ille modus erit proprius animæ independenter a sensibus, et per ideas proprias infusas, spiritualia cognoscentis; cum e contra in vitâ nonnisi per species alienas a sensibus haustas hoc iudicium nobis representemus, quæ a vero magis quàm pictum a vivo distant. Nec terrorem minuet quòd iudicium hoc in momento absolvatur, sed eum potiùs augebit, quia erit cum majori excessu, cum iudicem suum non extra se, sed intra se inveniet. — 5° Pro iudicio universali accedit publica illa confusio coram toto mundo, cui *quidquid latet apparebit*. Quæ omnia satis urgent ut faciamus quod Abbas Amon monet : « Cogita quasi reus in carcere, tibi que dic : Væ mihi! quomodo habeo adstare ante tribunal Christi? et quomodo habeo actuum meorum reddere rationem? si sic semper meditatatus fueris, poteris salvus esse. » *Vit. PP.*, apud Rosweidum, l. 5.

§ 66.

MEDITATIO INFERNI.

III. Meditatio *inferni* ad vitam christianam perfectè instituendam non minùs prodest et necessaria est. Docet hoc 1° S. Scriptura, quæ præterquam quòd pœnas inferni impios manentes sæpiùs inculcat, præsertim in illâ sententiâ finali : *Discedite a me, maledicti, in ignem æternum, Matth. xxv, 41*, meditationem inferni in variis locis commendat, uti : *Descendant in infernum viventes. Ps. lrv, 16*. Ubi auctor, l. 1, ad *Frat. de monte*, c. 4 inter opera S. Bernardi, subjungit : « Ne descendant morientes, descendant viventes, assiduè contemplando dolores inferni, ut horreant et refugiant. » Et S. Bernardus : « Vivens igitur ad infernum descende, percurrere mentalibus oculis tormentorum officinas. » *Serm. 42 de Diver.* Deinde dicitur : *Dominus... deducit ad inferos, et reducit, I. Reg., II, 6*; ubi S. Gregorius notat : « Tunc quippe peccare desinimus, cum, supernâ gratiâ mollitis cordibus, futura tormenta formidamus et ab inferis reducimur, cum, interno visitati solatio, ad spem veniæ de pœnitentiæ lamento

respiramus. » In *Reg.*, l. II, c. 1. Idem confirmat descriptio inferni a Christo Domino, occasione divitis in eo sepulti, facta, *Luc. xvi*, ut nimirum eum seriò consideremus : id quod nobis plus proderit quàm si eum oculis cerneremus, aut aliquis damnatorum resurgens ex mortuis eum nobis enarraret, ut enim ibidem, v, 31, dicitur : *Si Moysen et Prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.* — 2° Ad hanc meditationem hortantur PP. : S. Chrysostomus ait : « Si perpetuò gehennam recogitarem, non statim in illam inciderem. Propterea supplicium minatus est Deus : nisi aliquid profectùs in se haberet gehennæ reputatio, utique jam non esset illam minatus Deus. Verùm quoniam illius recordatio magna potest efficere, propterea comminationem illius quasi salutare quoddam pharmacum animis nostris imposuit. » *Hom. 2, in II Thess.* Et deinde monet ut hæc cogitatio et horror inferni a primâ ætate pueris instilletur. S. Prosper de pœnis inferni ait : « Hæc et his similia libenter audire vel legere, jugiter ante oculos mentis adducere, futura credere; sine ullâ perturbatione metuere, cogitare quale malum sit ab illo gaudio divinæ contemplationis excludi etc., hæc et his similia multa cogitare, nihil est aliud quàm vitii repudium dare et omnia blandimenta carnalia refrænare. » L. 3, de *Vit. contempl.* — 3° Ratio est : damnatis *sempiternus* inferni horror, *Job. x, 22*; *ignis æternus, Matth. xxv, 41*; *locus tormentorum, Luc. xvi, 28*, et omnia ejus damna assiduò ante oculos versabuntur, eaque semper considerabunt et exinde incomparabilem mœrorem et dolorem percipient : ergo nihil rationabilius est quàm ut nos utiliter faciamus quod illi inutiliter, nos per modica vitæ momenta, quod illi per immensa secula, considerando nimirum omnia illorum damna et tormenta, quæ possunt etiam esse nostra : unde maximum peccati, quo gehennam meremur, odium, luctum et pœnitentiam concipiemus; nam aut pœnitendum, aut ardens est; et ad vitam christianam perfectè instituendam excitabimur.

QUOMODO INFERNUS MEDITANDUS.

SCHOLIUM. Tria sunt quæ de inferno seriò meditanda sunt, scilicet: 1° Pœna damni, quæ consistit in privatione visionis beatificæ: quæ tantum malum est, quantum bonum est Deus quo damnati privantur, et ob cuius amissionem ineffabiliter torquentur; 2° Pœna sensûs seu ignis. Si enim pro toto mundo corpus nostrum ad horæ unius spatium igni non traderemus, *quis poterit habitare de vobis cum ardoribus sempiternis?* Is. xxxiii, 14. Quæ flamma iræ, luxuriæ etc. hoc igne non extingueretur? Hæc recordare, ait S. Augustinus, vel alius, et illum ignem gehennæ iis, quæ te nunc exagitant, flammis libidinis et cupiditatis oppone, ut major ardor minorem ardorem superet. *Serm. 181, de Temp., c. 48;* 3° Æternitas pœnarum, de quâ S. Bernardus ita scribit: « Quid tam pœnale quàm semper velle quod nunquam erit, et semper nolle quod nunquam non erit? Quid tam damnatum quàm voluntas addicta huic necessitati volendi, nolendique? In æternum non obtinebit quod vult, et quod non vult in æternum nihilominus sustinebit. » L. 5, *de Consid., c. 12.*

§ 67.

MEDITATIO COELESTIS GLORIÆ.

IV. Denique ad perfectionem christianam valde excitat meditatio *cœlestis gloriæ*. — Pro hoc asserto stat 1° S. Scriptura, quæ nobis hoc præmium æternum ob oculos semper proponit, ut ad bene vivendum excitemur: *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum, propter retributionem. Ps. cxviii, 112.* Vult item ut ad eam sitibundi anhelemus: *Sitivit anima mea ad Deum fontem (aliî fontem) vivum: quando veniam, et apparebo ante faciem Dei? Ps. xli. Satiabor, cum apparuit gloria tua. Ps. xvi, 15.* Vult nos ad eam spem nostram erigere: *Videbo Deum meum... reposita est hæc mea in sinu meo. Job xix, 26.* Vos similes hominibus expectantibus Dominum suum. *Luc. xii, 36.* Vult nos pro eâ obtinendâ orare et ibi mente conversari: *Pater noster, qui es in cælis... adveniat regnum tuum. Matth. vi, 9.* Nostra conversatio in cælis est.

Philip. iii, 20. Unde bene monet catechismus Rom.: « Quare Parochi in erudiendis fidelibus nunquam intermittent præmiis æternæ vitæ propositis eorum animos accendere, ut quæcumque vel difficillima, christiani nominis causâ subeunda docuerint, facilia atque adeò jucunda existiment, promptioresque ad parendum Deo et alacriores reddantur. » *Expos. Symb.* — 2° Suadent hoc PP.: Tertullianus: « Quoties viam ad gloriam spiritu deambulaveris, toties in carcere non eris: nihil crus sentit in nervo, cum animus in cælo est. » L. *ad Mart., c. 2.* S. Hieronymus: « Quotiescumque te vana seculi delectaverit ambitio, quoties in mundo aliquid videris gloriosum, ad paradysum mente transgredere: esse incipe quod futura es. » *Ep. 18, ad Eustoch.* S. Gregorius: « Si consideremus, fratres charissimi, quæ et quanta sunt quæ nobis promittuntur in cælis, vilescunt animo omnia quæ habentur in terris. » *Hom. 37, in Evang.* S. Thomas: « Licet hæc quæ speramus futura sint, et interim corpus nostrum corrumpatur, nihilominus tamen renovamur, quòd non attendimus ad ista temporalia, sed ad cœlestia. » In *II Cor. iv, Lect. iv.* — 3° Ratio est: nomine cœlestis gloriæ intelligitur finis hominis ultimus, ejus beatitudo, in quâ omnia ejus desideria quiescunt, omnis rationalis appetitus satiatur: sed hanc appetere continuò in omnibus et ad eam tendere semper debemus; quòd cum sine frequenti et seriâ ejus meditatione fieri non possit, quia ignoti nulla cupido, hæc omninò requiritur, et, uti concludit S. Augustinus, *ad illam adipiscendam rectè nobis vivendum est. L. xix, de Civ., c. 4.*

QUOMODO COELESTIS GLORIA MEDITANDA.

SCHOLIUM. Gloria cœlestis qualis et quanta sit, vix concipi potest positivè, sed tantum negativè, in quantum scilicet est supra omnem conceptum, quem de rebus creatis infra gloriam habemus, quæ omnium earum æstimationem transcendit. Quippe *nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus his qui diligunt illum. I Cor. ii, 9.* Nec enim quæ ibi sunt maximè spiritualia, sunt talia, qualia hæc sensibilia, sed longè al-

tioris ordinis, sicut etiam quæ ibi sunt sensibilia, sunt eo modo ibi quo hic, sed longè aliter. Ita de corpore in resurrectione loquitur S. Paulus secundùm quatuor gloriæ dotes I *Cor.* xv, 42, penes quas evadet quasi spirituale. Ita in *Apoc.* xxi, et sæpius cœlestis illa civitas describitur vel symbolicè, per ea quæ nostris rebus sunt similia cum ineffabili tamen excessu v. g. per portas ex margaritis etc. vel meliùs terminis negativis, v. g. quòd *non egebit sole, neque lunâ, et mors ibi non erit* etc. adedque inutile est inquirere de his quæ in cœlo sunt per conceptus positivos: sufficit nobis ut fide credamus et attentè meditemur quod negativè nobis proponit Apostolus paulò ante citatus: *Nec oculus vidit* etc. ut in omni rerum eventu cum SS. Martyribus res ceteras et etiam vitam nostram contemnamus ut vitam æternam consequamur. Accedit beata illa æternitas et status omnium bonorum aggregatione perfectus et visio beatifica quæ verbis et cogitationibus comprehendendi non potest, cum juxta P. Reguera, *Theol. Myst.*, t. 1, p. 449, sit majus bonum quàm sit malum carentia illius, licèt hæc sit majus malum quàm reliqui cruciatus, siquidem cruciatus sunt impossibiles cum hac visione, uti patet in humanitate Christi in viâ beatâ simul, et tamen acerbissimos dolores in passione suâ sustinente; non verò carentia visionis beatificæ, de quâ S. Chrysostomus ita scribit: «Novi quia plurimi pertimescunt gehennam: ego tamen illius gloriæ amissionem amariùs quàm ipsius gehennæ dico esse supplicium. Si verò id non possum sermone monstrare, nihil est omninò mirandum, namquè non novimus illorum beatitudinem præmiorum, ut infelicitatem quoque de eorum amissione scire non possumus... Nos autem hoc absque dubio discemus, cum experimentis cœperimus doceri... Intolerabilis quidem res est etiam gehenna, quis nesciat? et supplicium illud horribile: tamen si mille aliquis ponat gehennas, nihil tale dicturus est quale est a beatæ illius gloriæ honore repelli.» *Hom.* 24, in *Matth.*, post med. Testis est ipse diabolus, qui aliquando, narrante Drexelio; l. 1 *de Cælo*, c. 10, libenter se inferni proprii et reliquorum demonum pœnas usque ad diem judicii subiturum dixit, dummodo sibi aliquando Deum videre concederetur.

ADHORTATIO AD MEDITATIONEM NOVISSIMORUM, ET FRUCTUS EJUS.

COROLLARIUM. Duo potissimùm ex novissimorum meditatione colligenda sunt: 1º Summum quoddam odium contra peccatum concipiendum est, utpote causa est omnis mali in meditatione novissimorum considerati. Nam peccatum mortis origo est, et mortem malam, imò pessimam facit: *Per peccatum mors*, *Rom.* v, 12.

Mors peccatorum pessima, *Ps.* xxxiii, 22. Sine peccato, quod est vera mors, vix nomen mortis meretur mors corporis, quæ, etiamsi acerbissima, ad vitandum peccatum contemnenda est, et non turpis, sed felix et pretiosa evadit: *Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus*. *Ps.* cxv, 5. Unde S. Bernardus: «Mors peccatorum mala in amissione mundi. Pejor in dissolutione carnis... Pessima in tormentis inferni. E contra bonorum mors optima: quoniam quidem fit ibi quies a labore, fit jucunditas de novitate, fit securitas de æternitate.» *Serm.* 41, *ex parvis*: Quantum ad judicium, peccatum procul dubio est quod illud ita terribile reddit, imò quod facit judicium condemnationis; tolle peccatum vel penitendo de commisso, vel abstinendo a committendo, et occurret tibi Dominus non *tanquam fur*, sed *velut sponsus*; non in furore minitans necem, sed in amore invitans ad amplexum. *Si enim nosmetipsos judicaremus*, scilicet judicio discussionis et condemnationis, judicando severè nosmetipsos et peccata nostra puniendo, *non utique judicaremur*, scilicet a Deo judicio condemnationis, quin vix judicio discussionis sed tantùm judicio absolutionis, quod non tam judicium quàm corona est; quod sibi optat S. Bernardus: «Bonum judicium, quod me illi districto, divinoque judicio subducit et abscondit. Prorsus horreo incidere in manus Dei viventis, volo vultui iræ judicatus præsentari, non judicandus.» *Serm.* 55, in *Cant.* Quantum ad infernum, peccatum facit infernum, et pessimum inferni peccatum est. Vermis ibi non moritur, quia nutritur carie memoriæ inamissibilis de peccatis aliquando commissis: ignis non exstinguitur, quia peccata ligna sunt flatu iræ Dei succensa: ibi diaboli sunt, qui erant Angeli, quia per peccatum diabolus est, et homines per peccatum ex patre diabolo sunt, totidem quasi diaboli effecti. Denique, quantum ad gloriam cœlestem, peccatum nos hoc maximo bono privat, quia peccatum est cum gloriâ incompatibile. Alterum quod ex hac meditatione elicere debemus, est continua abnegatio nostrî ipsorum, et inordinatarum passionum nostrarum, juxta illud: *Qui amat animam suam*, id est, qui in mundo absurdus ejus cupiditatibus obtemperat et præter debitum ei indulget, *perdet eam: et qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam*, *Joan.* xii, 25, id est, qui non parat ei, cum aliquid perperam jubet. Et quia caro nostra est ille animæ nostræ hostis domesticus quem maximè horrere debemus, crucifigatur cruce Christi, in quâ est salus et vita. Cogitemus mortem et moriemur in vitâ, ut in morte vitam inveniamus. Cogitemus judicium et judicemus nosmetipsos, ut non utique judicemur. Cogitemus infernum et nosmetipsos puniamus, vel puniri in vitâ amemus, ut non puniamur in æternum. Cogitemus gloriam cœlestem, et

quantumcumque multa agimus vel patimur, pauca esse reperiemus, ut supra illa multa constituti intremus in gaudium Domini nostri.

§ 68.

DISTRACTIO, PRIMUM IMPEDIMENTUM ORATIONIS, DEFINITUR.

Quatuor sunt potissima impedimenta quæ occurrunt iis qui orationi vacant, scilicet distractio, scrupuli, ariditas et desolatio. His duobus ultimis plerumque proficientes et perfecti vexantur, de quibus proinde suo loco tractabitur. Distractio verò et scrupuli incipientes maximè infestant, de quibus hîc agendum est. Et 1° quidem de *distractio*ne, quæ est evagatio quædam et remotio intellectûs a materiâ vel objecto orationis, dum imaginatio rebus inutilibus præoccupatur.

DISTRACTIO VITANDA.

SCHOLIUM. Distractio contra omnes species orationis militat, et attentionem ad eam requisitam tollit. Maximè verò meditationi officit, et nisi distractiones in quâcumque oratione exenti curentur, oratio nulla est et infructuosa; imò quando attentio actualis, etiam inculpatè, in aliquâ parte orationis deest, saltem *refectio spiritualis mentis* seu *letitia spiritualis* non percipitur juxta S. Thomam 2, 2, q. 83, art. 13. Unde S. Isidorus ait: « Tunc veraciter oramus, quando aliunde non cogitamus: sed valde pauci sunt qui tales orationes habeant: et licèt in quibusdam sint, difficile tamen est ut semper sint. » l. 3 *Sent.*, c. 7.

§ 69.

DISTRACTIONIS RADICES: 1° IMAGINATIO ET PASSIO. — 2° SENSUS EXTERNI. — 3° PASSIONES. — 4° INGENIUM VAGUM. — 5° MAGISTER SPIRITUALIS IMPERITUS. — 6° PROBATIO DEI. — 7° TENTATIO DÆMONIS.

Radices unde distractiones in oratione oriuntur, sunt 1° *imaginatio*, potentia magis libertina quàm libera, quæ rationis

jugum et obligationem excutiendo, illi objecto quod sibi magis placet adhæret, maximè si alicui passioni prædominanti conforme sit. Sic si passio iræ prædominetur, distractiones erunt imaginari vindictas, contentiones, querelas, rixas etc. Si passio prædominans fuerit gula, distractiones erunt imaginari convivia et cupedias sub prætextu necessitatis. Si passio fuerit appetitus sensualis, imaginationes distractivæ erunt res turpes et objecta abominanda representata, quæ animum distrahunt, torquent et contristant.

2° Secunda radix sunt communiter *sensus externi non bene custoditi*, quorum operationes imaginationem ad se rapiunt, et imaginatio intellectum.

3° Tertia sunt *passiones*, quæ animam valde inquietant et distrahunt, quoties suis objectis applicantur, v. g. si ambitiosus occupatus sit in quærendo honore; si inhonestus feminas et facies decoras facilè intueatur; si non discedat quis a locis, personis et occasionibus quæ illum inquietare possunt: hi tales semper inquieti et distracti erunt.

4° Quarta radix solet esse *ingenium* parvum, inquietum, curiosum et in negotia externa et secularia nimium effusum: homines talis ingenii sibimetipsis sunt perpetua distractio.

5° Quinta radix solet esse magister spiritualis in materiâ orationis, præsertim mentalis, parùm versatus, qui se suamque orationem, velut præcisam normam aliis vult obtrudere, unde discipulum tentatum et perpetuò distractum reddit.

6° Sexta radix solet esse quædam benevola *probatio Dei*, quâ suos probat, ut magis erga illum quàm sua dona afficiantur, indeque illos in patientiâ et humilitate educat.

7° Septima radix est suggestio et *tentatio dæmonis*; nam uti S. Nilus ait: « Universum bellum quod inter nos et dæmones conflatur, non est de aliâ re quàm de oratione; est enim illis oratio valde adversa et odiosa; nobis verò salutaris et valde benigna. » C. 47, *de Orat.* Hinc S. Marcellus Abbas audivit insonare tubam, et a diabolo percepit tunc se cum suis ad arma

provocari, cum Monachi signo campanulæ ad divinam psalmodiam vocantur. Rosweidus, *Vit. PP.*, l. 18, c. 152.

DISTRACTIONES OMNES NON QUIDEM PRECAVERI, ATTAMEN REJICI POSSUNT.

SCHOLIUM. S. Moyses Abbas apud Cassianum, *Coll. 1*, c. 17, notat impossibile quidem esse mentem in oratione non omnibus interpellari cogitationibus; suscipere verò eas vel respuere, omni studenti cum gratiâ divinâ possibile est: *Nec enim totum vel incursui, vel illis spiritibus tribuendum est*: quare faciendum quod similitudine molendini declarat: *Cui si arena imponatur, exterminat, pila inquinat, palea occupat. Sic cor nostrum cogitatio amara turbat, immunda maculat, vana inquietat et fatigat.* C. 18. Ait auctor *Medit.*, c. 9, inter opera S. Bernardi, et auctor lib. de *Amor. Dei*, c. 1, inter eadem opera, a similitudine Abraham *Gen. xxii*, 5: «Curæ, sollicitudines, anxietates, labores, pœnæ, servitutes, expectate me hic cum asino, corpore isto, donec ego cum puero, ratio scilicet cum intelligentiâ, usque illuc properantes, postquam adoraverimus revertamur ad vos.» Ut verò radices distractionum feliciter evellamus, remedia sequentia adhibenda.

§ 70.

REMEDIA DISTRACTIONUM.

Remedia contra distractiones sunt: 1° Si distractio oriatur ex evagatione imaginationis per peccatum sauciata et ita destructa, ut objecta passioni prædominanti congrua sectando, vix unica oratio Dominica sine omni distractione persolvi possit, hoc ipsum quod patimur in materiam humilitatis vertere oportet, fragilitatem nostram humiliter agnoscentes; quæ humiliatio optima erit oratio, si sine nostrâ culpâ imaginatio nostra evagetur, nosque eam a vanis illis objectis purgare pro possibili cum gratiâ conemur.

2° Si distractio oriatur ex sensibus externis non ritè custoditis, illi per mortificationem refrænandi sunt, de quâ inferius sermo erit.

3° Si oriatur ex passionibus, mortificationi earum pariter

est studendum, objecta removendo quæ illas excitant, sicuti item inferius ostendetur.

4° Si proveniant ex nimiâ applicatione ad negotia externa et secularia, si non sint necessaria, relinquenda erunt: si verò sint necessaria, aut quis vitæ mixtæ fuerit, qui nimio conatu studiis incumbit, lectioni, vel conversationi cum proximo, non est remedium has occupationes relinquere, sed nimietatem in illis vitare. Si enim cum debita moderatione exerceantur, bonæ dispositiones ad frequentandam perfectiûs orationem erunt.

5° Si magister spiritualis habeat discipulum adultiorem, intellectûs crassi et exigui discursûs, qui orationi mentali sine distractionibus vacare non possit, applicet eum orationi vocali Rosarii et aliarum devotionum, pro tempore quo alii orationi mentali vacant: quia præstat aliquâ, quàm nullâ oratione proficere.

6° Si distractio ex permissione Dei ad probationem nostram proveniat, si orans aliud facere non potest, pacato animo, muscas abigat importunè occurrentium cogitationum, et Deo non exiguum cultum exhibebit: sicut domino servus toto prandii tempore muscas ab epulis abigens, aut Abraham volucres a sacrificio suo repellens, *Gen. xv*, 11. Offerat Deo suum desiderium imitandi ferventissimas orationes Sanctorum; cogitet se velle obsequium præstare Deo, ad comburendum paratus: humiliet se eò magis quò fortè ob occultam culpam se ineptiorem ad orandum reperit: oret patienti animo cum plenâ in Dei voluntatem resignatione cum Blossio. «Domine! etiamsi omnibus diebus vitæ meæ et usque ad extremi iudicii diem, absque aliquâ consolatione, te ita ordinante, permanere deberem, paratissimus tamen per gratiam tuam esse vellem ad graviora quæque pro tuî amore perferenda.» *Inst. Spir.*, c. 7, n. 1.

7° Si distractio a tentatione dæmonis oriatur, *resistamus ei fortes in fide*, I *Petr.* v, 9. Clamemus cum cæco, uti monet

S. Gregorius « *Jesu fili David, miserere mei*; et si nos prætereuntes increpent ut taceamus, quatenus desideriorum carnalium turbæ tumultusque vitiorum tentationibus suis cogitationem nostram dissipant, multò magis clamemus: *Fili David, miserere mei*. Nam cum in oratione nostrâ vehementer insistimus, transeuntem Jesum menti figimus..... quia dum adhuc turbas phanstamatum in oratione patimur, Jesum aliquatenus transeuntem sentimus. Cum verò orationi vehementer insistimus, stat Jesus, ut lucem restituat; quia Deus in corde figitur et lux amissa reparatur. » *Hom. 2, in Evang.*

ALIA REMEDIA.

SCHOLIUM. Præter hæc remedia contra distractiones, alia adhuc assignant Ascetæ, et aliqua jam attulimus, petita a circumstantiis temporis, gestûs, corporis, a præparatione per lectionem spiritualem, præsentia Dei, recollectione, relectione materiæ meditandæ, quibus addi potest mortificatio corporis, sine quâ oratio ægrè conservatur, quæ nequit residere in domicilio animæ, nisi hoc jugiter scopâ penitentia emundetur et mortificatione exornetur. Illudque notat Reguera *Theol. Myst.*, t. 1, p. 354, n. 4031, non opus esse objecta distrahentia persequi, sed melius esse illa, etsi turpissima, veluti catellos in viâ latrantes, contemnere: nulla enim brevior oppugnatio, quàm redire ad orandum; et ire ac redire, licèt millies, optima quædam orationis species est.

§ 71.

DEVOTIO QUID?

Inter omnia autem remedia, tum ad repellendas distractiones, tum ad bene orandum, singularissimum est *devotio*, quæ juxta S. Thomam: « Est voluntas promptè faciendi quod ad Dei servitium pertinet. » 2, 2, q. 82, a. 1.

EXPLICATUR.

SCHOL. I. Nomen devotionis in usu theologico sumitur pro peculiari quâdam animi propensione ad Deum, et derivatur a verbo

devoceo, quod significat, se offerre vel tradere in servitium, cultum et obsequium alterius; quòd si respectu Dei fiat sese obligando, erit votum vel juramentum: si per solum propositum aut per ejusdem propositi simplicem affectum, est devotio, de quâ loquimur et a diversis diversimodè definitur. Auctor libri *de Spir. et Animâ* inter opera S. Augustini, c. 50, ait: « Devotio est conversio ad Deum per pium et humilem affectum; humilem ex conscientia infirmitatis propria; pium ex consideratione divina clementia. » S. Franciscus Salesius devotionem definit per charitatem saltem genericam, quæ *facit non solum bene operari, sed diligenter, frequenter et promptè*; scilicet, prout ipse exponit, quatenus devotio præstat agilitatem spiritualem, quâ charitas in nobis, vel nos per charitatem exercemus opera præcepti vel consilii. Verùm hæc et aliæ devotionis definitiones cum citatâ definitione S. Thomæ, in re conveniunt, de quâ adhuc notandum quòd sub nomine promptitudinis, fervor, vel fervens affectus intelligatur, qui tamen cum heroicitate confundi non debet: cum possit quis devotè orare, licèt non perfectè perfectione speciali perfectorum, vel perfectione specialissimâ actûs heroici. Quid autem sit hic fervor, *non tam utiliter per doctrinam quàm per experientiam percipitur, cum divinæ majestati placet animam hominis suâ gratiâ imbuere*, ait Valentia, t. 3, d. 6, q. 1.

DEVOTIONIS NATURA.

SCHOL. II. Devotio, juxta eundem S. Thomam, in specie sumpta, est actus religionis, quia ex motivo cultûs divini exardescit. Item notat S. Doctor quòd devotio præcipuè, sive ut scholæ loquuntur, in recto, sit actus voluntatis, nimirum per affectum offerentis se Deo; minùs tamen principaliter, vel in obliquo, devotio etiam includit actum intellectûs, qui excitet voluntatem, unde oratio et meditatio, subinde, prout est elevatio mentis ad Deum, devotio dicitur. Et observat quòd initium hujus excitationis, prout fit in nobis sine nobis, est per aliquam cogitationem et affectionem indeliberatam; et affectus devotionis deliberati sunt a Deo tanquam causâ extrinsecâ, sed principaliter operante, tam per seipsum immediatè quàm per hujusmodi gratiam actualem intrinsecam. Denique ibidem notat quòd devotio specialiter orationi tribuatur; licèt enim etiam ad aliarum virtutum actus, maximè cultûs divini, extendatur vel imperando, vel eliciendo eos juxta suum proprium motivum, oratio tamen singulariter apta est ad devotionem exercendam, tam per aliarum virtutum actus in particulari, quàm

per ingeminatum actum devotionis in orante, qui affectum totum se et in omnibus Deo devovendi renovat. *Ibid.* a. 1, 2 et 3.

CAUSA DEVOTIONIS.

SCHOL. III. Causa ergo extrinseca et principalis devotionis est ipse Deus, qui per auxilium gratiæ suæ voluntatem illi promptè serviendi inspirat. Causa verò intrinseca est meditatio tum divini bonitatis et beneficiorum ejus, quæ excitat dilectionem, ceu causam proximam devotionis: tum nostræ infirmitatis, quæ excludit præsumptionem impediens, virtuti suæ innitentem, ne se Deo subiciat. Unde meditatio causat devotionem in genere causæ moralis per sui informationem, repræsentando motiva Deo se devovendi: et devotio causat meditationem in genere causæ moralis efficientis, et applicantis intellectum ad nova motiva quærenda et invenienda.

QUÆRITUR AN DEVOTIO DIFFERAT A CHARITATE?

SCHOL. IV. Etiam si vera devotio præsupponat Dei charitatem et cum ipsâ strictissimè jungatur; differt tamen in hoc quòd charitas efficit quidem ut omnia generatim Dei præcepta rite observentur juxta illud Christi: *Si diligitis me, mandata mea servate*; devotio autem hoc superaddit, ut eadem observentur quædam animi promptitudine et alacritate planè singulari: quapropter, dicente præclarissimo illo devotionis magistro S. Francisco Salesio, si charitas est quidam veluti ignis, devotio est quædam quasi flamma ignis ejusdem: hinc ut quis dicatur *verè devotus*, præter charitatem necessariò habere debet quamdam animi vivacitatem in illis ponendis actionibus quæ charitatis sunt propriæ.

DIVISIO DEVOTIONIS.

SCHOL. V. Devotio alia est *substantialis* seu *intellectualis*, cujus promptitudo nititur in consideratione principiorum fidei, quæ in animâ solidam resolutionem fundant Deo super omnia in quovis eventu, sive consolationis, sive desolationis, obsequendi: dicitur autem hæc devotio *substantialis*, quia sine eâ non datur promptitudo ad devotionem requisita, eaque sufficit ad devotè in substantiâ operandum. *Intellectualis* autem dicitur non per exclusionem voluntatis sed quia in eâ magis actus intellectus quàm voluntas

resplendet. Alia est *accidentalis*, *integralis* seu *affectiva*, quando dictæ promptitudini accedit suavis quædam affectio, quæ ineffabili modo dura quæque in viâ Domini suavia efficit. Dicitur *accidentalis* vel *integralis*, quia ad promptius agendum valde conducit et in sensu vulgi aliquis devotus vel indevotus dicitur, qui cum ejusmodi consolatione vel ariditate operatur, etsi devotionem substantialem adhuc retineat: dicitur *affectiva*, quia in eâ affectus voluntatis magis quàm actus intellectus relucet, licet utraque potentia ad eam concurrat. Devotio hæc *accidentalis* et *affectiva*, si solùm in animâ interiùs sit sensibilis, vocatur *affectiva simpliciter*; si verò etiam in corpore in lacrimas teneritudinis, vel alios affectus erumpat, *affectiva simul et sensibilis* vel *devotio sensibilis* dici potest.

§ 72.

DEVOTIONI SUBSTANTIALI STUDENDUM EST.

Devotioni substantiali, maximè etiam independentè a devotione accidentali, semper *studendum est*, tanquam orationi omnique vitæ christianæ et perfectæ necessariæ. Hæc enim 1° in exemplum omnibus a Deo proponitur in S. Scripturâ. De filiis Israël notanter dicitur: *Obtulerunt mente promptissimâ atque devotâ primitias Domino. Exod. xxxv, 21.* David ait: *Voluntariè sacrificabo tibi, et confitebor nomini tuo, quoniam bonum est. Ps. lxxxviii, 8. Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum; cantabo, et psalmum dicam. Ps. cxvii, 2.* Et Christus Dominus per Prophetam ait: *In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam: Deus meus, volui, et legem tuam in medio cordis mei. Ps. xxxix, 8, et Hebr. x, 7.* In quibus omnibus prompta voluntas ad offerendum nos et nostra Deo, quæ est substantialis devotio, commendatur. Eadem porrò nobis, ab accidentali separata, tanquam sufficiens et necessaria proponitur, cum Christus Dominus orans in horto in summâ tristitiâ, repugnante naturâ calici passionis, exhibetur: *Si non potest fieri, nisi ut bibam illum, fiat voluntas tua. Matth. xxvi, 42.* Accingendo se ad passionem suam mirâ promptitudine, dixit: *Surgite, eamus, ibid., 46.* Et ad disci-

pulos dormientes et pigros in oratione : *Vigilate et orate, ut non intretis in tentationem : spiritus quidem promptus est, caro autem infirma, ibid., 41.* Ubi ostendit, in discipulis cum nullâ partis inferioris devotione, vel cum carnis infirmitate, fuisse tamen aliquam devotionem substantialem, quæ tamen, si non accidentaliter, saltem substantialiter per orationem confortanda erat. — 2° Probatum ex PP. : S. Ambrosius ait : « Devotio virtus ordine prima est, quæ est fundamentum ceterarum. » L. 1 *de Abraham*, c. 2. S. Bonaventura : « Sine alâ devotionis reliqua perfici non valent : hinc maximè est necessaria. » *Opusc. de sex Alis*, c. 8. Et S. Bernardus : « Animæ lingua est devotionis fervor : elinguis est anima atque infans, quæ hanc non habet, et non potest ipsi ullatenus sermocinatio esse cum verbo. » *Serm. 43, in Cant.* — 3° Ratio est, quia sine devotione substantiali, intellectuali, seu, ut eam Blosius vocat, rationali, nequit haberi oratio : quia orare nequit sicut oportet, qui non orat quantum Deus ipsi dederit, *studiôsè pariter et devotè, c. Dolentes, de celebr. Miss.,* et sine eâ non habetur debita attentio. Nec sine eâ subsistere potest charitas, nec amicitia hominis cum Deo, quam secum affert charitas, nisi ex amore reddatur promptus ad serviendum amico et amicitia per ejusmodi servitia promptè exhibita conservetur et augeatur, uti notat S. Thomas, 2, 2, q. 82, a. 2, ad 2. Nec sine eâ vita christiana nec perfecta subsistere potest : tum quia sine eâ non subsistit charitas et amicitia cum Deo, ad vitam christianam et perfectam necessaria : tum quia sine eâ tepor, christianæ et perfectæ vitæ adeò inimicus, non vitatur : tum quia sine eâ hostes infensissimi animæ nostræ tam parum superabuntur, quam hostes in prælio a milite vix movente lacertos.

QUOMODO DEVOTIO SUBSTANTIALIS OBTINEATUR.

SCHOLIUM. Cùm devotio principaliter a Deo proveniat, vel solo excitante, vel ut causâ principali cooperante, fide certi esse debemus Deum ex suâ parte non defuturum, ut devotionem saltem

substantialem obtineamus. Excitati autem a Deo, petere ab eo debemus ut nos hæc devotione substantiali in fide fundatâ abunde adjuvet, ne in viâ salutis deficiamus : et quia etiam nos cooperare debemus, meditationi vacandum est in quâ per « considerationem peccatorum nostrorum, quæ hominem reddit humilem apud se : recordationem pœnarum, quæ illum sollicitat ad bene agendum : considerationem peregrinationis quæ illum hortatur visibilia debere contemni : desiderium vitæ perennis quæ hominem incitans ad perfectum, cogit eum a terrenis affectibus voluntatis mutatione suspendi, » uti loquitur Auctor libri *Sentent.* (inter opera S. Bernardi), ad humilem et pium affectum moveamur. Ut autem hæc devotio solida sit pro quolibet statu, sive consolationis, sive tribulationis, veritatibus fidei, in meditatione per hujusmodi considerationes bene ruminatis, nitatur necesse est. Et licet ex Providentiâ divinâ sæpe nobis devotio accidentaliter desit, semper tamen de substantiali simus solliciti, quæ non nisi ex culpâ nostrâ nobis deerit ; uti enim monet S. Bonaventura : « Noli ergo diffidere cùm consolatio internæ dulcedinis tibi subtrahitur, quasi Deus dereliquerit te, et bona opera tua non sint ei accepta : sed recurre ad illa vera testimonia, et consolare in ipsis : scilicet ut confidas veritati Dei, quæ quamdiu tu non decedas ab eo per consensum prævaricationis mandatorum ejus, ipse non derelinquet te per propitiationem suam. » L. c, c. 4.

§ 73.

DEVOTIONI ETIAM ACCIDENTALI STUDENDUM EST.

Devotio etiam *accidentalis*, tum affectiva simpliciter, tum affectiva simul et sensibilis, semper quoque *procuranda* est, ut orationi, ac vitæ christianæ et perfectæ per se loquendo valde conducens ac fortè necessaria. Nam 1° eam commendat S. Scriptura : *Gustate, et videte quoniam suavis est Dominus. Ps. xxxiii, 9. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. Ps. cxviii, 103. Iterum videbo vos, et gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Joan. xvi, 22. Petite, et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum. Ibid. 24. Fructus Spiritus est charitas, gaudium, pax etc. Gal. v, 22, ubi gaudium inter fructus Spiritus S. utique procurandos po-*